

UKININKAS¹

tautiškas žmonių laikraštis

išeina kas mėnuo vieną kartą.

Vardan tautos labo, tiesos ir laisvės!

Dvasiškija ir svietiška valdžia.

Paskutiniuose metuose, pradėjus ypatingai busti ir tvirtėti žmonių susipratimui, pakilo su nauju smarkumu senoji giesmė: „visokia valdžia paeina nuo Dievo.“ Visoki slogintojai ir mokintojai remiasi ant Kristaus žodžių: „kas ciesoriaus – atiduok ciesoriui, kas Dievo – Dievui“.

Šeip žmogui, skaitant šituos Kristaus žodžius, gali išrodyti, juog ištikrųjų Kristus paliko mums už augščiausią pareigą: lenktis prieš visokią valdžią — svietišką ir dvasišką, o ypač pildyti visokius jos prisakymus — dorus ir nedorus.

Vienok tą Kristaus mislį reikia suprasti visai kiteip. Reik tik atsižvelgti į istoriją. Kristaus mokslas stengėsi įvykdinti draugijos perversmą arba *socijališką*, bet visai negeidė *politisko* perversmo. Kristus skelbė lygybę, meilę ir teisybę, kurios turi isiviešpatauti tarp *visų žmonių*: jis nedarė skirtumo tarp levito ir samaritėno, tarp rymiečio ir žydo. Įvykus Kristaus mokslui, pačios savimi sugriutų karalystės, valdžios, luomos ir išnyktų visos neteisybės tarp tautų ir žmonių. Tą gadyne žydų šalis buvo po Rymo ciesoriaus valdžia; augštesnėji žydų luoma, isikunyjusi farizėjų, saddukėjų ir essejų sektose, pati troško valdžios ir slapta rengė savo žmones į kovą su rymėnais. Tuo tarpu atsiranda pranašas, kurs sako: mylėkitės! mylėkit savo artymą, kaip pats save; pataisykite savo gyvenimą, bukite broliais savo tarpe, — o tada ateis kitokia karalystė.“ Nenorėdamas kelti politiškos kovos

su Rymu ir budamas stačiai priešingas tai kovai, — Kristus sako: „atiduok ciesoriui — kas jo yra.“ Tas didis kankintinis gerai žinojo, kad valdžiai patekus į tų trijų sektų, arba vienos iš jų, rankas, žydų žemėje užstotų nepabaigtas prispaudimas. Dėlto jis norėjo užbėgti tam kelią, skelbdamas atlikimą priderysčių ciesoriui. Bet visas Kristaus mokslas stačiai ir atvirai prieštarauja visokiai prievartai ir prispaudimui.

Išsigandus tų mislių, kurias platino tarp žmonių Kristus apie lygybę ir meilę, žydų vyresnybė sudėjo jį, kaip maištininką, ir apskundė Rymo valdžiai, kaip vadinantį save „žydų Karalium“. Kristų nukryžiuvojo šalia dviejų latrų.

Naudodamiesi tuo Kristaus išsitarimu, didelė daugybė netikrų pranašų per nepilnus du tukstančių metų skelbdavo ir nepaliauja skelbė, buk visokia „valdžia Dievo pastatyta.“

Pirmutinis įkrito į paklydimą apaštalas Povylas, netikrai supratęs savo Mokintojo žodžius. Laiške į rymėnus jis jau stačiai sako: „nėra vyresnybės, kuri ne būtų nuo Dievo.“ Vienok. ir čia galima daleisti, apaštalą Povylą rašius tokioje dvasioje su vienatiniu siekiu: pastatyti Kristaus pasekėjus ištikimais Rymo valdžios akyse, kuri buvo pradėjus sunkiai persekioti krikščionis. Pasibaigė tuo, kad cezaro valdžia, kurią apaštalas Povylas garbino, kaip „Dievo duotąją,“ nukirto jam galvą už išpažinimą Kristaus. Neronas turėjo nežinoti, kad jį teip augštai iškėlė nukankintas apaštalas.

Pirmus tris šimtmečius Kristui gimus krikščionystė vis kentėjo persekiojimus, bet kantriai atkeldavo juos, o jos perdėtiniai... glausdavosi prie svietiškos valdžios. Bet juos atstumdavo: krikščioniška dvasiškija nebuvo dar viešpačiams reikalinga.

Pirmutinis suprato naudą nuo krikščioniškos dvasiškijos Vizantijos ciesorius Konstantinas I. vadinamas „Didžiuoju“ (274—337 m.): jis įvedė krikščionystę savo ciesorijoje 324 m., kaip viešpataujančią religiją, bet pats priėmė krikštą tik ant mirties patalo. Iš kitų jo darbų, apart kruvinų karių, žinomi toki: jis priveisė visoje šalyje nesuskaitytą daugybę visokių valdininkų (urėdi-

ninkų), idant jie kaip amaras, laikytų žmones slogoje; jis dėl keršto nužudė savo pačią Faustą ir sunų Krispą. Tas ciesorius numanė, kad krikščioniškoji dvasiškija, turėdama didelę įtaką ant tamsių žmonių o tada beveik visi buvo tamsūs, gali būti gera pagalba sutvirtinimui viešpačių valdžios. Ir jis neapsigavo.

Tamsios tikinčiųjų minios buvo pamestos vidur klystkelių, o dvasiškija pradėjo eiti lenktyn su svietiskąja valdžia už pirmynystę. Dirbdama išvien su karaliais ir su didžiuniąja, ji krovė galybę pervis sav. Dievobaimingų avelių labas maž terupėjo dvasiškijai ypač augštajai, kurios tikriausia įkunyjimu buvo šventasis Tėvas, Rymo popiežius, Apaštalo įpėdinis. Vienuoliktam šimtmečio popiežiaus valdžia buvo jau didžiai išsiaugstinusi: Hildebrand, apėmęs 1073 m. apaštališką sostą po vardu Grigaliaus VII. užsigėdė, kad Germanijos ciesorius Henrikas IV. klausytų jo ir pripažintų ant savęs popiežiaus viršinybę. Šitam pasipriešinus, popiežius iškeikė jį, liepdams žmonėms neklausyti to „Dievo duotojo“ valdono. Vokiški kunigaikščiai gąsdino ciesorių, atsimesią nuo jo, jei jis nepasiduosis popiežiui. Ir štai „Dangaus pateptasis“ ciesorius eina pėsčias, ašutinius marškiniuose, į popiežiaus buveinę Kanossą, stovi tę prieš vartus tris kiauras dienas — basas, ant prisnigtos žemės, kol ketvirtos dienos rytą popiežius neliepė jo pašaukti pas save ...

Laimėtas Grigaliaus VII. pergalėjimas davė popiežiams viršų ant svietiskųjų valdonų; tose gadynėse ir ilgai po to svietiški kunigaikščiai gyvendavo nesutikimuose, nuolat kariaudavo tarp savęs ir vesdavo šėip visokius vaidus. Popiežiams tai buvo paranku ir ant svetimų griuvėsių jie stiprindavo savo galybę. Popiežija apėmė vidurinės Italijos žemes, pavadino jas Bažnyčios valstijomis ir apsišaukė jų viešpačiu — Rymo karaliū: Petro žuvininko įpėdinis užsidėjo ant savo galvos dvi karunas: tiarą ir karaliaus vainiką. Idant laikyti drausmėje ir Dievo baimėje ne vien šėip žmones, bet ir kitus žmones popiežiai įkuria brolijas kaip jezavitų ordeną, įvedė inkviziciją, Joannitų broliukus paverčia į baisų ir baurų kryžiuokų

zokoną Ir popiežijai sekėsi ištisus šimtmečius, nes ji niekur neatitikdavo stipresnio priešgyniavimo. o milijonams tikinčiųjų rodėsi, kad nusipirkti vietelę dangaus karalystėje galima tik Ryme – popiežiaus rumuose, Vatikano bažnyčiose. Dėlto visų tikinčiųjų jausmai buvo popiežijos, o ne svietiškosios valdžios pusėje.

Vienok per didelis pasididžiavimas atveda tankiausiai į nupuoliną: taip atsitiko ir su popiežija. Susidavadyjus svietišioms viešpatystėms, pavirtus joms į militariskas galybes, — nebuvė reikalo bijotis popiežiaus – Rymo karaliaus; o tuščia jo puikybė tik erzino kitus valdonus. Popiežius Pijus VII iškeikė Napoleoną I, prancūzų ciesorių, 10 birželio 1809 m., už tai, kad ans nepripažino popiežių svietišku valdonu, o 5 liepos szventasis Tėvas buvo suimtas, Napoleonui paliepus, kaipo paprastas prasikaltėlis

Prasidėjus 19 amžiui, popiežijos padėjimas ėjo vis blogyn, ir patys popiežiai apsileido. Ypač Pijus IX, popiežiaves nuo 1846 iki 1878 m., nupuldė popiežijos galybę: jis sukinėjosi į visas puses, kad tik įtikti galingesniems valdonams, jis gerinosi net prie turkų sultono, bet tai neišėjo jam ant gero. Visos viešpatystės su šalta širdim žiurėjo, kaip italų tauta atima nuo popiežiaus jo valstijas ir svietiską galybę. Kada po didelių karių 1860–66 m. ir smarkaujant vokiečių karei su prancūzais, istorija piešė naują Europos žemlapį, popiežius Pijus IX. 1870 m., sėdėdams vidur tamsaus klero, jieškojo užmirštuose senovės raštuose darodymų, juog „popiežius yra neklaidus“.

Ir 18 liepos 1870 m. apgarsino save neklaidžiu tas popiežius, kuris yra dangiausiai, rasi, klaidų pridaręs

Iš pradžių visas krikščioniškas tikėjimas vadinosi katalikiszkū (visuotinu). Bet Rymo popiežių puikybė ir despotiški jų darbai padarė taip, juog daugybė svieto atsimesdavo nuo Rymo katalikystės.

Jau 1054 m. Konstantinopolio patrijarkas Cerularius su visa savo avinyčia atsimetė nuo Rymo: popiežius ir patrijarkas iškeikė viens kitą — bet ant to dalykas nepasibaigė: susitvėrė nauja graikiška — katalikiška baž-

nyčia, sziądien labiaus pažįstama po vardu „pravolaviškos“ arba „rytinės ortodoksijos“.

Penkiems šimtams metų praslinkus, kada popiežija pradėjo stačiai mainikauti žmonių sąžine, atsimeta nuo Rymo katalikystės daugybė vokiečių, pakurstytų M. Luterio, Melanchtono ir kitų. Tokiu budu, susitveria nauja „protestantų“ bažnyčia (jos pradžia galima skaityti nuo 1517 m.).

Anglijoje karalius Henry VIII parašė 1521 m. apgyrimą Katalikystės prieš Liuterį ir įgijo vardą „apgintojo tikėjimo“. Bet pažinęs popiežiaus darbus, tas pats karalius Henry VIII atsimetė nuo popiežiaus ir apšaukė save „Vyriausia Anglijos bažnyčios galva“ (Supreme Head of the Church of England).

Ant galo, Pijui IX apšaukus 1870 m. savo neklaidumą, nuo apaštališko sosto atsimetė daug vokiečių – katalikų, pavadinusių save „senkatalikiais“.

Tokiais keliais eidama, Rymo popiežija padarė sviete tikrą mišinį.

Rusijoje caras Petras I panaikino 1700 m. patrijarko valdžią ir apsišaukė pravoslavų cerkvės galva; tokiu budu Rusijoje suvienytos toje pačioje ypatoje abi galybės: ir svietiška (samoderžavniešij) ir dvasiška (blahočestiviešij).

Teippat ir Vokietijos kaizeris skaitosi, kaip *summus episcopus* (augščiausias vyskupas) ant 30 milijonų protestantų.

Lygiu budu. Anglijos karalius vadina savę „vyriausia anglikonų bažnyčios galva“ ir persekiotoju „popiežiaus-antikristo“.

Vienok, šiose dienose, visos tos valdžios labai gražiai sutaria tarp savęs: jos pajuto, kad joms vienaip baisus yra žmonių susipratimas, dėlto viena pas kitą jieško pagelbos. . . .

„Vienybė Liet.“

Atminčiai Dr. V. Kudirkos (V. Kapso).

(16. XI. 99—16. XI. 03)

I.

Giliai tėvynę numylėjęs,
Jis negalėjo jos užmiršt, —
Jį lankstė, daužė šiaurės vėjas
Ir, gal but, privertė numirt....

Tai taip... jau numirė galiunas,
Daugiau jo nieks jau nematys, —
Nors ir užmigo ano kunas,
Bet žodžiai dainiaus neišnyks!

Jie ilgai pergyvęs ant svieto.
Sulauks kitokios valandos,
Kada nebus jau spausmo kieto
Ant mus tėvynės Lietuvos.

Už tuos žodžius, mieliausi broliai,
Dėkingi bukim dainiui mes!
Juos nenužemis nė maskoliai,
Jie nė ant jurių nepaskės!...

Kelmutis.

II.

(Prieš paveikslą Dr. Kudirkos).

Kiek gilios, karščiausios meilės
Pažvalgoj tavo malonioj!
Kiek tiesos jausmų prakilnių
Slėpės tavo širdy romioj!

Tu mylėdamas tėvynę,
Žmones, šviesą ir teisybę,
Kurei geresnę gadynę,
Musų gelbėjai tėvynę!

Dainos tavo — perlas musų!
Balsas jų graudus ir skardus,
Kaip čiulbėjims paukščių saldus,
Teramina širdis musų!

Bet nutilo tavo balsas.
Tu negiedi... Liudnas garsas
Skrieja žinią liudną, baisią:
Smertis globia auką skaisčią;

7
 Kaip žolynas pakirst' krito
 Prakilnus tas vyrs gadynės.
 Brangų turtą mums paliko:
 Giesmes, įkvėptas tėvynės.

Jos liudnai patogiai skamba
 Po tėvynės mūsų plotus;
 Apie laisvę, meilę kalba
 Ir jausmus gaivina dorus.

Tilvikas.

Lietuvos kunigai.

I.

Atviras laiškas.

Judošius buvo vienas iš didžiųjų Kristaus apaštalų, kuris išdavė savo Mokintoją už keletą skatikų per ženklą meilės — per pabučiavimą veidan. Ką užsipelnė tasai niekingas sutvėrimas, kurs už meilę, už mokslą, už palaiminimą parodė tokią širdį savo Mokintojui?...

Kas nežino, juog Lietuvos kunigai yra Lietuvos sunus, bet daugelis neišmano, kad jie stovi eilėse Lietuvos judošių. Lietuva užaugino juos beveik visus, Lietuva užauklėjo juos, Lietuva aukavo savo spėkas jų apšvietimui, Lietuva užlaiko juos dabar, Lietuva rodžia jiems savo meilę ir guodonę! Kaip jie atsilygina už tai savo tėvynei? Nekurie atsako: mes mylime ją! — Kokiū būdu? — Mes linkime jai visudidžiausios laimės, kokią tik galima nusipelnyti čia ant žemės, t. y. dangaus karalystę, mes rupinamės nuvesti tenai savo brolius lietuvius. Labai gražu! Bet dėl tokios meilės visai nereikia buti lietuviu; ir jūs matomai, atsisakote nuo tėvynainystės, jūs nenorite žinoti savo tėvynės, jūs norite buti lyg benkartai (mergų vaikai), kurie užaugę benkartų namuose nepažįsta savo gimdytojų!

Kiti norėdami užlaikyti savo „unarą“ ir bijodami, kad koks atėjunas lenkelis arba išgama-šlėkta nepavadintų jus „kamais“, rupinatės iš klaidingos gėdos pusti jų dūdon, bet nesirupinate apie reikalus tėvynės; kiti-gi, kuriems neįgijus pilno proto įbrukę savo raugą lenkai-priešai, pasikėlėte į puikybę ir šalinatės savo brolių-

praščiokų; arba ir tie, kurie budami gobšai, materialistai, karieristai, nežiurint ant savo augšto pašaukimo, skubinate užimti geresnes vietas, daugiau išplėsti neužpelnytų skatikų. Kankinate savo brolius, paniekdami jų kalbą, budus, stengimasi apsišviesti — kas jūs esate, kad ne Lietuvos judošiai?!

Ką išpuola labiau mylėti lietuviui, ar savo prigimtą kalbą, ar svetimąją? Teisingas atsakys: savąją!

Bet ką mes matome tarp kunigų? — Visi šlepetuoja lenkiškai! Ar yra Lietuvoj bent viena klebonija, kur vartojama būtų lietuviška kalba? Nėra!! Nėra net ir tokios, kur lietuviška kalba lygias tiesas turėtų su svetimosiomis. Nors visi būtų lietuviškos kilmės, bet žėdnas drovisi prakalbėti lietuviškai. Maž to! Tautiškas ištvirtimas eina dar toliau. Dažnai atsieina matyti, kaip pakliuvę kur-nors ant vakarėlio, ant susirinkimo, kieminėdami kunigai mėgina lenkiškai kalbėti, o tarp savęs kitaip ir nesikalba, bijodami prilygti broliams-praščio-kams. Skęsdami savo apjakime, jūs sekate pėdomis augštesniųjų perdėtinių, neišmanančių atskirti tikėjimo dalykų nuo politikos. Apsivertę judošiais, jūs norite parduoti tėvynę!...

Užmokės jums ateitis.

M.

Nuo Red Teip plačiai vartojant žodį „judošius“, išpultų tuo vardu vadinti netik kunigus, bet ir Lietuvos dvarponius, Lietuvos inteligentus — pabėgėlius (ne politiškus prasikaltėlius) ir tuos inteligentus, ką gyvena Lietuvoj, bet žmonių reikalais nesirūpinę, užmiršdami, kad „Lietuva juos užaugino, Lietuva juos užauklėjo, aukavo savo spėkas jų apšvietimui, Lietuva užlaiko juos dabar“... nors ir ne „rodžia jiems savo meilės ir guodonės“....

II.

Kas kaltas?

Kunigai netiktai tarpe savęs, bet ir bažnyčiose iš sakyklų rugoja ir keikia lietuviškus raštus, visokias knygeles ir laikraščius, labjausia „Varpą“ ir „Ukininką“, buk tuodu laikraščiu niekina ir persekioja kunigus, kelia žmones prieš tikėjimą.

Bet atsižvelgkim, kas tam dalyke yra kaltas? O aiškiai pamatysime, juogei kalti patį mūsų kunigėliai. Jeigu gudų valdžia spaudžia kunigiją, tai kam-gi su

gudais sėbrauti? Kaip tankiai atsitinka girdėti kunigus sakančius iš sakyklų: Išduokite valdžiai, apskuskite policijai tokius bedievių, kurie skaito priešingus jai raštus“. Argi toki kunigai nesti sėbrais gudų ir skriaudėjais mūsų brolių? Rodos užtenka mūsų broliams slėptis, kaip žvirbliams nuo vanago-nuo gudų valdžios, kuri jau nevieną mūsų brolių sugavo į savo nagus ir po ilgam kankinimui storuose kalėjimo muruose išgrudo į gilumą Gudijos. Bet labiausiai liudna ir rodos didesnėms replėms sugniaužia krutinę, atminus ant to, kad netik ką nuo gudų reikia saugotis, bet ir nuo savo kunigų. Nesakau abelnai ant visų mūsų kunigų, juogei visi yra blogais, bet daugybė atsiranda tokių, kurie pradeda varginti ir skriausti savo brolius: vieni uždraudžia bažnyčiose vartoti laikę giedojimų grynus lietuviškus žodžius, kiti draudžia iš visų pajėgų skaityti laikraščius ir visokias naudingas knygeles, kurios buk tai atitraukiančios mus nuo tikėjimo. Jeigu atsiranda tarpe žmonių biogų ir kliudančių tikėjimą raštų, tai kunigams patiems pridera parodyti, kas yra geras, o kas blogas; ką galima skaityti ir ko negalima, o ne abelnai ginti visus lietuviškus raštus, kurie budina mūsų brolius iš sunkaus miego, atidaro jiems akis ir atneša didelį naudą mūsų tautai. Jeigu mūsų broliai pradeda vienytis ir rištis viens prie antro, kam-gi tą meilę ardyti ir griauti? Dar patį kunigai kalti būtų paraginti tinginesnius prie darbo, kaip daro kunigai kitose šaliose.

Gudų Tarnas.

Kanauninko laidotuvės.

Parašė Grieželė.

Rytoj kanauninko laidotuvės, reikia važiuoti. Nors mums tolimas ir truputį pašlapęs kelias, vis-gi reikia važiuoti, — retas atsitikimas tokios iškilingos laidotuvės.

Atsikėlėme kaip tik švinta. Už poros viorstų jau pavijome žmones važiuojančius, į tą-pat pusę, o kaip pasiekėme vieškelį, net nustebome nuo tokio svieta pludimo. Važiuoti, raiti, pėsti buriaus skubėjo, lėkė, pralenkdami viens kitą bėgo miestelio linkui, tarytum sparnais įmasytų nulėkti paskutinę garbę

atiduoti kanauninkui. Ir męs skubėjome netsilikome nuo kitų, — bėjome pasivėluoti.

Miestelyje visur jau pristatyta vežimų, arklių. Bažnyčioje žmonių daugybė, vos tik begali išisprausti. Bažnyčia tamsi; visi langai juodais kyrais užlaidyti, viduryj kanauninko grabas ant katapoliaus iškeltas kuone lyg palubių, apstatytas eglėmis, lempomis, ir žvakių eilėmis. Grabas baltas, kaip švento ir nekalto kudikėlio. Gale auksinta lenta su parašu vardo, pavardės ir metų. Žibinčiai pakabinti visi trys arti katapoliaus, uždegti. — po kelias dešimtis žvakių ant kiekvieno žiba; žemai, aplink katapolių, žvakių eilių eilės apstatinėtos dega, šviečia. Ant-pat viršaus grabas spindi garbės vainikais apvainikuotas, iš šalių aniuolėliai rankose žvakėmis žibina, o sparnelius linksmai išskleidę, tarytum lekia grabu nešini stačiai į dangų. Bažnyčios pasieniais ant klaupkų ir ant altorių visur žiba žvakės. Klaupkose septyni kunigai gieda egzekvijas. Gieda graudingai viens storai, kits dar storiaus, žmonėms klausantiems net ašaros spaudžiasi. Išgiedoję, išlingavę psalmų, užduoda poterius už dušią mirusiojo kanauninko. Visa bažnyčia puola ant kelių su giliausiais duksavimais, beveik kiekvienas su ašaromis kalba užduotuosius poterius. Pabaigę egzekvijų, kunigai eina į zokrastiją. Išeina su mišiomis prie dviejų altorių sykiu. Vienas kunigas laiko skaitytines, antras giedotines. Negali sumanyti, pas kurį melstis.

Po mišių kunigai atgal sėdo giedoti egzekvijų. Senieji žmonės, bobelės, davatkėlės atstu pasieniais meldžiasi, duksauja verkšlendami savo tėvelio dvasiškojo; o jaunesnieji grudosi aplink katapolių, kiekvienas norėdamas arčiaus prilįsti. Butų užlipę, nuvertę ir sutrypę, kad nieks butų nedraudęs. Deši vyrai komžose, nusitvėrę kurėlius, vos valioje suturėti ir minią atščiau atstumti.

Pasibaigus giedojimams ir mišioms įlipo į sakyklą storas kunigas. Nesuskubo nė persižegnoti, kaip jau visoje bažnyčioje ėmė žmonės pasikukčiodami verkti. Kunigas ėmė kalbėti, juog kiekvienas žmogus sutvertas ant Dievo paveikslo ir paskirtas gyvenimui ant šios ašarų pakalnės, koks jis butų: blogas ar geras, vargšas ar turtingas, praščiokas ar išdidus? — turi sulaukti to, ko sulaukė „jūsų vadovas, jūsų globėjas, jūsų dvasiškasis tėvas, kurį smertis paguldė štai į grabą.“ Per

žmonių verksmą mažai begirdėti kunigo balsą. — „Toksai galas, tam lygus grabas — nepralinks nė vieno.... Amžiną atilsį jūsų klebonas ištarnavo toje parakvijoje arti 30 m., o pirm to dar keliose parakvijose gyveno; patyrė visokių vargų, rūpesčių, nepadėkimų, persekiojimų, o dėlto visuomet savo aveles vedė tikru išganymo keliu; rodė kelią į daugų, mokė meilės ir baimės Dievo. Žinote patį parakvijonį, juog per tiek metų budamas jūsų piemeniu-ganytoju jūsų dūšių ne syki teko ne vieną ir pabarti arba teisybę išpėti, ne vienam gal ir širdį užgauti. Bet vis tai darė dėl jūsų gero, dėl jūsų išganymo, dėl atvedimo ant gero kelio, dėl sugražinimo prie Dievo jūsų klystančių dūselų. Visiems išrodė laimingas ir lengvas jo gyvenimas, ne vienas jam papigino, bet netiesa — sunkus buvo jo gyvenimas, sunki našta buvo nešti! Kiek jūsų apkriktijo, kiek šliubų davė, kiek palaidojo, o kiek išspaviedojo iš nuodėmių, iš viso apmazgojo dūšią, nuplovė jūsų sąžinę!.... Palikote dabar siratos! Nebeturite savo klebono savo tėvo, savo vadovo, savo tarpininko prie Dievo! Paliko jus beverciančius, beraudojančius, paliko visus savo vargus, sopulius, rūpesčius, troškimus; persikėlė į grabą ant amžino pailsio. O jūsų širdyse pasiliko atmintis jo gerų darbų. Ar kas kokiame varge, nelaimėje, kokiame rūpestyje ar nesupratime — ejote pasiteirauti — kur? — pas kanauninką? Jis nė vieno neatstumė, nė vieno nepaniekino, nė vieno neišvarė. Kiekvieną priėmė, iš klausė, paguodė arba gerą patarmę davė. Kur dabar eisite?! Jieškodami jo, neberasite, laukdami, nebesulauksite!“ Bažnyčioje verkimas neišpasakytas. — „Ant sudo Dievo, — šaukė kunigas — ant sudo Dievo, pamatysite! sustosite sykiu. Šauks jūsų po Dievo akimis, šauks: mokinau jus, šaukiau, paklydusius gražinau prie Dievo. Tenai pasirodys, ar klausėte jo žodžių. Už jo meilę dėl jūsų, už gerus darbus atminkite bent pasimelsti už jo dūselę!....

Pasibaigus pamokslui, ėmė taisyti nešti į kapus. Nešė su visa bažnyčios parėdne. Lydėjo visi kunigai, kiek buvo suvažiausių. O svieta, kaip tik yra nuo bažnyčios lygi kapų — kupinas kelias. Ant kapų teipogi jau minios. Ponybės ir-gi suvažiaavo daugybė; visi lydėjo pesti. Prie duobės kits kunigas pratarė dar kelis žodžius į prasčiokus žemaitiškai. Atsiveikino ir padėkavojo vardan nabaštiko už teip didelį susirinkimą, sakė: „Iš jūsų tokio didelio susirinkimo matyti, juog a. a. kanauninkas

užsipelnė tikrą meilę ir guodonę nuo savo avelių, kurios, gailėdamos savo mokintojaus, susibėgo čionai šiandien atiduoti paskutinę jam garbę. Džiaugiasi ir mūsų širdis, jūsų tiek čia matant.....

Gal kurią dieną ir mūsų širdyse žmonių užsipelnysime sau tokią garbę“.

Po to kalbėjo į ponybę lenkiškai. Teipat vardan kanauninko, buvusio tos parakvijos klebonu, padėkavojo prakilnesniems parakvijonims, ponams, kaimynams, gentims, giminėms, juog teikės čion dabar susirinkti ir tuo paguodoti visą dvasiškiją. Pabaigė apgiedojo, pašventė grabą ir įleido į duobę. Nebeliko garsaus kanauninko. Žmonės doksavo, bobelės davatkėlės verkšleno, giedotojai giedojo „Aniuols Dievo.“ Kunigai grįžo į kleboniją, ponai vežimuose, kariatose važiavo atgal. Žmonės, vieni brido per purvynus atgal, kiti dar trynėsi po kapus, šnekučiavo: o kiti kanauninko duobę apstojo ir kiekvienas stengėsi arčiau prilįsti pamatyti, kur paguldė; kasėjai šaukė, gyniojo, kad neužgriautų neužtaisytos duobės. Slinkdamas iš kapų aš prašnekinau pažįstamą davatkėlę.

— Na, sakyk, dėlko kanauninko nelaidojo ant anų poniškų kapų, greta šventoriaus?

— Kad jis pats nenorėjo. Kol gyvas patsai liepė čia pataisyti sau sklepą, pasakė ir kokioj vietoj, — sako: „Aš nenoriu gulėti su netikėliais atskalunais, aš noriu su savo žmoneliais, kurie manęs klausė.“...

— Kada mirė? paklausiau.

Iš ketvergo į pėtnyčią Dievui dušią atidavė.

Šiandien utarninkas,

— Kame lygišiol gulėjo?

— Gulėjo klebonijoje lygi nedėlios vakaro; nedėlios vakare išlydėjo į šopą.

— Mat teip ilgai laikė, — šermiens kėlė.

— Ir kokias dar!... Gerti, valgyti, alaus kiek kas valiojo, valgyti virė. Svieta begalės. Giedojo vis per naktis; iš parakvijos važiavo kaip į atlaidus: jis ant to užsipelnė, visiems geru buvo, visi norėjo jį apraudoti. — Paverkusi tėsė: subatoj prašėsi žydai, kad leistų jiems prie nabaštiko pasimelsti; taigi ištuštino valgomąjį kambarį. Kad priėjo žydų begalės! kas netilpo buvo už durų... kad jie meldėsi, kad kinkavo, blerbėjo, baisu

klausytis. Meldėsi koki porą valandų... sako, kad ant žydų kalos palikęs bene tris šimtus rub....

— Na, mat buvo už ką melstis — tariau. — O savo giedotojams kiek? — Kunigams, žinoma, gerai turėjo palikti... Ant Dievo garbės surinkti pinigai, ant Dievo garbės tur but ir paliko.

Dar norėjau pašnekėti, bet mano davatkėlė nuskubėjo į bažnyčią apvaikščioti stacijas už kanauninko dušelę, nors jai nieko nepaliko.

Paskui šale išgirdau besikalbant: kanauninkas atsitolino nuo ponų, nes bijojo, kad Velniaragės ponaitis nepaimtų jam už čiupros, atsigulus netolimais.

Dėlko apie tai nepriminė ant pamokslo — tarė antras balsas už mano nugaros. Tuojaus susilygino su manimi du vyrų.

— Kuo prasikalto tas Velniaragės ponaitis kanauninkui? — paklausiau.

— Ne Velniaragės ponaitis prasikalto, bet kanauninkas jam. Lygu nežinai, kad nepriėmė į kapus, kaip mirė.

— Aš iš trečios parakvijos nieko nežinau, kaip ten kuomet buvo, — teisinaus.

— Gal!... nusistebėjo vienas; antras tarė. Kad ne iš čia — pats tai nė Velniaragės ponaičio nepažinai. Koks tai buvo geras, koks mielaširdingos, kaip jį žmonės mylėjo! Budavo kokioj nelaimėje kaip su broliu pasišnekėsi, pasiguosi! Pirmasis buvo su pagelba kiekvienam bėdoje. Kas tik prie jo šaukės, arba jis pats susižinojęs ką varguose nėkuomet neapleido nesugelbėjęs, o savo darbininkams kaip tik tikras tėvas buvo.

— Bet į bažnyčią, sako, nė spaviednės nėkuomet ne vaikščiojo — pertraukė antrasis.

— Ką yra — sako pirmasis — Jo dėlto buvo geresnis gyvenimas, kaip tų visų, ką per dienas meldžiasi.... Kaip ir to paties kanauninko. Kad ir meldėsi ir spaviedojosi, o žmogų šuns vietoje aikė.... įmanyti, budavo, paskutinį grašgalį parsirites atimtų.... bepigu, kad visi kanauninkai ir kunigai tokie butų, kaip buvo Velniaragės ponaitis. Bet ne, gerus ir mirus dar persekioja....

— Bene kunigai užgina ponui geru buti? — tariau nekantriai, nesulaukdamas išrišimo tos kalbos.

— Kaip neužgina? — sako mano žmogelis — Velniaragės ponaičiui mirus, šis pats kanauninkas nepriėmė nė mišių už jo dušią, nė į bažnyčią, nė varpų neleido skambinti, nė į kapus neleido laidoti... bet brolis, nieko nežiurėdamas, įdėjo į savo sklepą ant šventoriaus ir gana. To užginti nebegalėjo kanauninkas. Už skleo vietą jau jo tėvų buvo užmokėta o dėlto, kad jis geras buvo... Žinoma, piktasis gerojo nekuomet nekenčia ir kur tik gali persekioja — pridėjo antrasis

— Jug ir ant kanauninko, rodos, nieko pikto negal parodyti? tariau.

— Ką ten parodysi? — numojo ranka žmogelis — kaip yra pasakyta: „nežiurek, ką kunigas daro, bet klausyk, ką sako“, bet ir pasakymas kartais išeina per pakaušį. Kanauninkas pasakė, kad Velniaragės ponaitis buvęs netikėlis, nevaikščiojęs spaviednės, nė į bažnyčią, dėlto nepriėmė jo nė į bažnyčią. O į jo gerus darbus per visą amžių nė skersas nepažiūrėjo. Kiek biednų pavargėlių jo verkė, kiek ašarų išliejo žmonės, jį laidodami, be jokių griaudingų pamokslų, be nieko; visi verkė, gailėjos, visi žino, kad ir be kanauninko mišių yra jisai danguj. —

Norėjau dar pašnekėti, bet žmoneliai nuskubėjo, nutaškė per purvynus miestelio linkui.

Parvykus namo, mano namiškiei su žingeidumu klausinėjo, kaip ten buvo, kaip palaidojo, koks grabas, koks kunigas pamokslą sakė, ką sakė? Man bepasakojant pamokslą, vienas atsiliepė: —

Kiek apkrikštijo, kiek palaidojo, bet kiek rubliuką nuo tų pačių prisilupo, o dar biasas žino, kam ir kame paliko. Turbut nesusipylė į grabą... Kitas senis vėl užsišoko: — „Teisybė, pagirtinas buvo amžin — atilsį... pažinau, ką buvau S-nuose; dar ponaičio nebuvo, žydas valdė dvarą, aš prie jo tarnavau. Mirė mano vaikas, nuėjau prie kanauninko — ot kur dabar mirė, prie to paties — pasikalbėt dėl laidotuvių; tik į bažnyčią įlydėt ir į kapus nuleisti, — mišioms neturėjau skatiko.

Taigi prašau, klausiu, kiek. Tris rublius sako, o aš teturiu tik du, o teip atsitiko, kad nėr iškur teip greitai ištraukti trečiąjį. Misliju sau: prašysiu benepalukės trečią, padarys tą mielaširdystę. Padėjau ant stalo tuodu rubliu, kijas apkabinęs prašau, kad palukėtų trečiojo, paskui atiduosiu.

— Iškur tu atiduosi, tu, žydberni? . . . — sušuko ir mano tuodu rubliu numetė ant žemės. — Von su savo dviem rubliais — sušuko — kaip atneši tris, laidosiu; o neatneši — kišk į rusį savo vaiką. . . .

Einu namo verkdamas. Rodos, vaikas ne šuniuks; ar teks kišti į rusį? Susitinku savo poną-žydą; jis klausia: „ko tu verki?“ Aš jam taip ir taip, viską apsakiau. Tuojau ištraukė tris rublius ir dovanojo, sako: „nunešk kanauninkui, telaidoja tavo vaiką!“ . . . Kaip nunešiau tris rublius, padėjau. Kanauninkas kaip ne tas, — sako: „ar matai, vaikuti, kaip prispaudžiau, ir turi pinigų . . . nėkuomet ne reikia gailėtis ant Dievo garbės, vaikuti! . . .

— O dėlto ir kunigus prigauna kartais — šnekėjo boba. — kaip aną metą Giriškiuose. Mano tetutė kaip sirgo, bloga buvo, parvežė tą patį kanauninką. Mato, kad jau suvisu mirštantį, o buvo merga — nė vyro, nė vaiko; kanauninkas klausia:

— Kas ją laidos? Žmonės neturtingi. buvo priėmę į įnamas: taigi žvilkt, žvilkt į viens kitą. Kanauninkas klausia „ką ji turi?“ Šeimininkė parodė sulaužytą skrynelę ir kubilėlį be laikų — neturtėlė buvo — iš maldos misdavo. O po jos galvos didelis priegalvis padėtas. Kanauninkas klausia: o kieno ta paduška, ar jos? „Jos, — sako šeimininkė — jug-gi aš savo neduosiu, nė pati neturiu perdaug.“ „Gera! vaikučiai, — sako kanauninkas, „kaip ji numirs, atneškit man tą padušką, aš pati palaidosiu: reik susimylėti ant neturtėlių. Žmoneliai padėkavojo už tokią mielaširdystę, prižadėjo priegalvį atiduoti, kaip atlks. Tą patį vakarą ar ant ryto, nebeatmenu, pasimirė mano tetutė. Šeimininkas nunešė ant pazvanų. Kanauninkas tuoj užpiolė; „ko neatnešėte priegalvį?“ — „Raitas įojau — teisinis žmogus — keblu nešti, atvešime su pagrabu.“ Nieko nelaukdans, kanauninkas pasiuntė špitolninkę parnešti priegalvį. „Kad ne apmainytų, girdi . . .“ Davatka atėjusi rado tą patį priegalvį po nabaštikės galvos padėtą. Noroms-nenoroms tur laukti kol ne idės į grabą, — jug nedraskys nabaštiką. O žmonės vėlėk prašo, kad pabūtų šermenise: nėra kam nė giedoti, nė lydėti. Grabą kanauninkas davė. Ant ryto anksti nuvežė numirėlę ir davatką su priegalviu, kanauninkas atlaikė mišias, nuleido į kaus. Žmonės užkasę išvažiavo namo. Kanauninkas po arbatos liepė pašaukti žydą, atnešti priegalvį, praardyti,

pažiūrėti plunksnų — turbūt parduoti. Žiuri visi — plunksnų vietoj prikimšta pukų švendrų galvų. Tai-gi mano tetutė paprudžiais prisirinko, skreitais prinešiojo ir prisikimšo maišelį po galvų pasidėti; vis-gi minkštesnis už šieną. Baltu užvalku prieš kunigą apvilko, — kaip tik pukinė išrodė. Tie žmonės žinojo — dėlto pirmu nenorėjo įduoti, butų nelaidojęs; o kaip jau užkasė — juokdamos nulėkė namo.

— Ar tai galima teip apgauti dvasišką ypata? — tarė lita.

— Negana apgavo, bet kiek dar buvo juokų! Žydas sau, žmonės sau apipasakojo visiems; juokės, čydyjos. O kanauninkui nė išsižioti; pats praminė pats apsiėmė, nieks jam nesiulė — nēr ant ko rugoti. Visą palaidojimą šuo ant uodegos nunešė.

Kanauninkas vylėsi tokį grobį sugrobtį, — kaip tų žmonių nebeatmenu pavardės — pasakojo kita. — Sirgo abudu sykiu, abiemdviem sykiu kanauninką parvežė. Vyras pirmu mirė; pati dar nesuvisu bloga, tik ant patalco. Kanauninkas sužinojęs numirus vyrui, atvažiavo, susiėmė visą naudą; karvę ir paršelių, grudgalius ir patalynę — viską, viską: paliko tik lavoį lgonį. Numinėį liepė tuojaus laidoti, sako: „kaip ta numirs, tuojaus į grabą — ir atvežki.“ Teip ir padarė. Vyrą išvežė, palaidojo, o pati verkė, verkė dar kelias dienas, ir pasimirė. Kaip mirė sukrovė į vežimą numirėlę ir patalynę, nuvežė ir įkratė kanauninkui. Jis pats palaidojo. Žydai už vieną patalynę siulė 10 rub. už karvę 40 rub. — kaip nulaistytą buvę, paršelis dar nupenėtas, o kame šis-tas? dar ir gurnas, katilėdus — viską, viską suėmė.

Už tai gražiai palaidojo, — nė namie neleido budėti, šiltus įkišo į žemę...

Žinios.

Iš Lietuvos.

Maskolių veisimas Lietuvoje. Peterburgo mediškas departamentas — kaip rašo „Lietuva“ N. 34 — išsiuntinėjo visiems Maskolijos gubernatoriams raštą, prašydamas apskelbti, kad Lietuvoj yra vietos kaimų daktarams.

Maskolijos daktarai matyt nenor apleist savo raštą, jeigu juos reik kviest.

O lietuvius daktarus visai nereik kviest į Maskoliją — pats bėga, matyt nor užleisti vietą maskoliams ir žydams!

Veiverių*) mokintojų seminarijoj yra 86 mokintiniai. Nežiurint ant to, kad seminarija yra įsteigta *vien* tik *lietuviams*, tarpe tu 86 mokintiniu yra 5 gudai, 4 prusai ir 18 mozurų, o tik 60 lietuvių. Tikrai suprantančių Lietuvos padėjimą ir ją mylinčių yra labai mažai. Nesusiprantantieji lietuviai, žinoma, ima viršų ir dėlto visi mokintiniai *kalba* tarp savęs visada *gudiškai* ne tik ką mokykloje, betgi ir namie ir dagi Dievo Namuose, per ką tik papiktina žmones. Tarpe mokintinių yra ir tokių, ką išgirdę kalbant ką nors apie savo tėvynę, tuojaus duoda žinią seminarijos viršininkui. Tarpe tokių labiausiai yra atsižymėjęs J. K. nuo Senapilės.

Gudiškos kalbos mokintojas M. Pižovas neapersenei išsireiškė prieš savo mokintinius maž-daug teip: „kas nemoka gudiškos kalbos, tas nėra pilno proto, ir toki reikia uždaryt į bepročių namus“. Štai kas girdėt Veiveriuos! *M. Šepetuks.*

Mūsų policija. *Žeimis.* Panev. pav. 19 geg. vienas žmogus kraustydamos į Paviršuvio dvarą (netoli Kuršo sienos) varėsi su savim apie 20 raguočių gyvulių ir sustojo Žeimij ant turgavietės pasilsėti. Žmogus tik sustojo, tuoju išlindo iš karčiamos Linkuvos žandaras ir Žeimio uriadninkas - Juotkevičia, abudu tvirtai prišutę. Priėję prie keleivio paklausė, kas jis ir kur važiuoja. Žmogus pasisakė.

Uriadninkas. Kas tau čia leidė sustot?

Žmogus. O kokio man leidimo reikia?

Uriadn. Na, teip nekalbėk! Tuoju užmokėk man 2 rubliu.

Žmog. Už ką aš mokėsiu, aš ne ant turgaus atvažiauvau.

Truputį gyvuliai atsipus, aš ir vėl važiuosiu.

Uriad. Da kalbėsi! Už vietą, ką tavo gyvuliai primėšlijo.

Žmogus. Tamista šluosi? O ką miestelio gyventojai darys?

Mato niekai: ėmė geruoju kalbėtis ir nusileido nuo 2 rub. lygi pusės.... Žmogus vis nesileidė. Uriadninkas vėl ėmė siusti. Prisirinko žmonių. Žmogus prie kitų jau drąsesnis palikęs prisikėlė savo gyvulius ir nusivarė. Uriadninkas su žandaru paliko nosis nuleidę. Žmonės suprato, ko „ponai“ norėjo. Kiti sakė:

— Jums tik per galvą tereikėjo!...

Pirmak.

*) Ar negalėtų kas pranešti apie tokią jau seminariją Kauno gub? *Red.*

Ar tvarkos dabotojai, ar ardytojai? *Rudos*, (Senap. pav.) bažnytkiemis ne per diktas stovi ant Višakio kranto, apsiaustas girių. Tame Rudos bažnytkiemij iki šiam laikui da ne buvo žemsargių.

O jau dabartės valdžia įstatė vieną žemskį Rudoje. Žmonės kalbėjo, kad dabar latrų busią mažiau. Bet greit pasirodė vaisiai naujos tvarkos.

18 dieną rugpiučio atvažiavo į Rudą Griškabudžio viens žemskis pas vietinį žemskį ir nuėję į traktiernę su šauliu Kerušaucku ėmė gert. Paskui Kerušauckas pasivadino juos ant nakvynės į kaimą Katinų, į savo gaspadą. Visi jau buvo girti. Kaime Katinų ėmė šaudyti taip, kad net žmonės pradėjo bijot dirbti ant lauko.

Tą dieną pas Katinų Dubininką buvo talka — rugius kirto; kada vakare skirstėsi talkininkai nuo darbo, išgirdo pas Kerušauką svilpant, tai ir viens talkininkas Varniukas sušvilpė. Žiuri — išbėga žemskiai. Žemskiai tuo ant jo užriko: „ko tu čia švilpauji, ne valna“! Šits atsiliėpė: „tai kas neduos man svilpt“! Žemskiai išsitraukė nuogas šobles ir šoko ant vaikino, o tas vaikiną sukosi su dalgiu ir šaukėsi kaimynus: gelbekite, gelbėkite, razbaininkai užpuolė! Išgirdęs tokį balsą Dubininkutis, atbėgo nieko rankose neturėdamas, tai ant jo užpuolė žemskiai, sumušė jį su šoblėmis taip, kad net mėlynas buvo.

Pakilo didelis trukšmas. Išgirdęs tai atbėgo senis Dubininkas, to vaikino tėvas. Žemskiai mokėjo ir su tuo apsieiti; Dubininkas senis nieko rankose neturėjo; kai seniui davė su šoble į burną tai tuojau vieną dantį išmušė.

Pagaliaus, kada subėgo kone visas kaimas, žemskiai matydami, kad gal but bloga, išbėgiojo. Tuom laiku buvo naktis, bet liudininkų gana daug buvo.

Dabar nesenei buvo tardymas Senapilėje.

Nusprendimo da nebuvo. Nežinia kas išeis kaltu. Dubininkas kalba, kad jeigu Senapilėje nelaimėsias, tai įieškosiąs toliaus teisybės.

Tinginy.

Kodėl mus Dievas vulkanais*) apleido? Po Škapliernas tą nedėlią klebonas išaiškino žmonėms iš sakyklos, kaip ši pavasari atsivėrė vienas vulkanas ir sudegino daug-daug žmonių. Stačiai ir tikrai pasakė:

*) Apie vulkanus skaityk „Apsireiškimai iš žemės gyvenimo“.

— „Tai vis už bedievybę, už žmonių pasileidimą Dievas rykštę savo rodo. Užtat, jei norite gyvi būti, jei norite, kad čia teip nepasidarytų — kalbėkite poteries ir pasnikaukite! Dėl žmonių piktybės, matote turėjo ir daug kunigų sudegti“!

Po pamokslo da pasakė keletą širdingų žodelių:

— Jeigu jūs norite ką sužinoti, imkite gazietas lenkiškas ar maskoliškas, kokios yra „pazvalytos“. Bet kokios yra užgintos, tokių nereikia skaityt nė reikalaut. Kur mums valdžia pavelyja, mes tas beskaitydami visokias žinias suimsime.

Matote iš jo žodžių, koks jis žmogus yra: liepia valdžiai pasiduoti, parduot savo kalbą ir tėvus! Ne, vyrai, neklausykime savo klebono — neskaitykime nė maskoliškų, nė lenkiškų laikraščių, bet tik lietuviškus ir toliau varykime savo pradėtą darbą.

Krapalis.

Ar klebonas, ar kunigėlis? *Pašvitinys*, Panev. pav. Atėjo Skarulių Burka kart su savo piršliu pas kleboną ant užrašų Klebonas paklausė poterių — kasdieninių, paprastų poterių. Burka iškalbėjo juos, kaip savo penkis pirštus. Bet kaž-kas klebonui nepatiko ir ėmė jau iš pačios mokslo gilumos klausinėti: Kas, girdi, negimęs mirė? Kokios dušios didesnę garbę turi danguj? — ir da ko, jaunikis visiškai nebegalėjo atsakyti.

— Tai ko atėjai? — ruščiai paklausė klebonas. — Eik sau! Eidamas laukan piršlys atsiliepė:

— Taigi, kunigėl, tamsta nori, kad mes prasti žmonės teip žinotumėm, kaip tamsta.

Klebonas. Koks aš tau kunigėlis?! *Klebonas!*

Piršlys. Taigi aš žinau, kad klebonas; bet vistiek negerai darai, kad teip dovyji žmones.

Klebonas jau iširdęs ėmė trypt kojoms ant piršlio:

— Tylėk tuo gausi per ausį!...

Piršlys. Neturi, kunigėl valios... aš daugiau pečių valgiau duonos.

Klebonas. Aš tau sakau, kad aš ne kunigėlis, kad aš klebonas! Tuoj „von“, laukan!

Buvo abudu beišeiną. Bet jaunikis atsigręžęs ėmė prašytis:

— Ponuti pasigailėk kelionės — užrašyk. Aš poteries atkalbėsiu, kaip liudijimo ateisiu.

Klebonas. Tegul piršlys manęs atsiprašo!

Piršlys pasikasęs sau pakaušį priėjo ir pabučiavo abi kunigo ranki.

Klebonas. Pabučiuok da žemę!

Piršlys ir žemę pabučiavo.

Klebonas. Žinok dabar, kad aš ne kunigėlis, o klebonas! — pas didžiudamas pasakė ir liepė jaunikiui kitą pėtnyčią ateiti su poteriais.

Paskirtu laiku atėjo jaunikis su poteriais. Bet „klebono“ nerado namie, rado kamendorių. Tas paklausinėjęs reikalingų poterių užrašė ir atleidė žmogų nė antausių siulyjęs nė purvinos žemės paties primintos liepės bučiuoti.

Kr.

Karbunka iš dangaus. *Pašvitinys.* Panevėžio pav. Kelintą jau kartą girdime sakant savo klebona iš sakyklos:

— Kas nešate po visam į monapolį pinigus, ar rublį ar pusę, tai geriau meskite į karbunką, kur aš padėjau prie Nukryžiuotojo altoriaus. Nes kad tenai padėsite, tai nė rudis suės nė ugnis nesudegīs, bet galiausia skatiką atrasite dangaus Karalystėj.

Doros mokintojas. *Alizava.* (Kauno gub.) Iš čia pabaigoj vasaros iškėlė kunigą Jozapavyčių. Kur jį nukėlė žmonės nesidžiaugs, nes jis jų neturi nei šuns vietoj. Su samdininkais apseina kuo šiurkščiausia, už mažiausį nusidėjimą neduoda net kelias dienas valgyt ir liepia išeit, bet algos nemoka.

Šįmet jį nuvezė vienam sodžiun pas ligonį. Pabaigęs su ligoniu nusimazgojo rankas, bet kaip padavė šeimininkė naują rankšluostį, jis metė į akis šeimyninkei, sakydamas: „pasiuk bernui kelnės, o ne man duok“. Reikia tik persistatyt, kokią gėdą padarė prie akių visų kaimynų visai priderančiai pasielgusiai šeimyninkei.

Daugiau senesnių faktų neaprašinėsiu, nes tikiuos, kad kun. J. ir su naujais darbais pasirodys mūsų laikraščiuose

Papartis.

Gaudymas „bedievių“. *Panemunėlis.* (Zarasų pav.) „U-ko“ skaitytojai jau žino (v. Nr 9), kaip kun. Šereiva, iškundęs policijai skaitytojus lietuviškų laikraščių, padarė tų baisiausią ardą. Kiti vaikinai buvo areštuoti, bet juos policija, visai ištampius, paleido ką Šereiva matydamas ko nepasiuto. Kasžin

iš kurjis gavo išgirsti, kad vieno vaikino Kvedero knygos tapo šiene atrastos vieno samdininko-berno. Tas buvo jau pernai.

— „Kaip tai, — sušuko Šereiva: knygos buvo atrastos ir nieko lygi šiol niekam nepranešėt!? Jug žinot, kad tokie snargliai kitokių knygų negali turėt kaip tiktai bedieviškas!“

Ir prikalbino tokį pusgalvį Meilų, kad apskustų Kvederą žandarams, ką tas ir padarė, liudydams, kad jis radęs K. knygas šiene. K. išspruko į užrubežį.

Dabar kunigas Šereiva siunta baisiausiai, kad jo judošystės nenusiduoda Širvydą išdavė žandarams, tas spėjo pasitraukti, Kvederas ir-gi. Kas šventa diena keikia perkunais kiaurai žemės prasmengimais tuos, kurie nesidavė jam praryt.

Viena mergaitė su-irgo, tai kun. Š. nėvažiavo prie jos (klebonas sirgo), nes ji esanti „bedievė“ Juokai vieni! Ar netaps jau ir panemuniečių piemens bedieviais! *Kregždunaitis.*

Kratos ir judošiai. *Panemunėlis* (Zarasų pav.) Buvo kratos vasarą pas 1. Neniškį Davainiškio dvarelyje 2 Karvelį, laikrodininką, Rokiškį. Pas pirmą nieko nerado, pas antrą rado nekaltų raštų, bet sugražino, 3 Širvydą, 4. Ant. Kvederą, 5. Mat. Marčionį iš Tindžiulių. Širvydas 1896 m. sėdėjo kalėjime 1 metus, paskui buvo ištremtas į Maskoliją ant 3 metų.

Judošiai: 1. Viduolis iš Vebriškių, 2. Baltrunas, 3. Kubilius, 4. Prunskunas iš Panemunių, 5. Sabaliauskis — policeiškis, 6. Alena Mekušlaitė, 7. Karusė Jagaitė, 8. Pranciškona — dvaro akmistrinė, 9. Papaurelienė, 10. kun. Šereiva. (Vien. Liet.“ N. 38, „Lietuva“ 31.)

-- *Pėrnarava* (Kauno pav.) Palediškių kaimelėje ukininkas Dziegorius, užpykęs ant savo kaimyno Časo, pametė nematant jo namuose ant pečiaus keletą lapelių atsišaukimų ir rodos dar „Ukininko“ koki numerį ir užvedė Eiriogalos žandarą. Tas su uriadniku atvažiavęs makt tiesiog ant pečiaus, lyg žinodami, ir rado. Časą suėmė ir išdangino į Kauną. Už kelių dienų atlėkė vėl pristavas su žandaru daryti kratos pas Dziegorių, bet tenai nieko nerado. Tai atsitiko pirmose dienose spalio mėnesio. Časas lyg šiolei dar tebesėdi Kaune.

Tokių judošių mūsų krašte yra daug. Šį kartą nurodysiu dar Zanuraucką ir kurpių Jankuną iš Eiriogalos, abudu žandaro sėbru. Reikia jų pasisaugoti, arba juos įbausti. *Pelėda.*

Atsišaukimai. *Panėdėlis* (Zarasų pav. Kauno g.) Naktį prieš Devintines čia buvo išlipinti atsišaukimai „Kas turi ausis teklauso“. Nedėlioį po Devintinių, sakydamas pamokslą kamedorius P. Bruzas iškeikė už tai „litvomanus“. — Atsišaukimai padarė nemažą ant žmonių išpudį.

— *Eirogala* (Kauno pav.) 22 rugpiučio visa Eiriogalos policija ir žandaras buvo išvažiuavę į Butkiškį ant atlaidų (žinoma, ne maldos jiems rupėjo). Tuo-tarpu Eiriogaloje kažin-kas priblaškę ant šventoriaus ir ant takų atsišaukimų: „Broliai skaitykite ir kitiems duokite“. Turbut vėjas putė ant Butkiškio, kad policija, tenai budama, užuodė Eiriogaloje tokią nelaimę. Beregint atpyškėjo uriadninkas su žandaru. Gal ir jie gavo dar koki lapelį pasiskaityti, bet daugumą žmonės į kešėnę įsikišę namon parsinešė.

Trumpalupis.

— 29 d. rugsėjo iš nakties atsirado po visą miestelį ir ant visų kelių į Eiriogalą įvažiuojant daugybė atsišaukimų prilipinta, daugiausiai: „Broliai skaitykite ir kitiems duokite.“ Daug jų buvo priblaškyta ant šventoriaus. Policija nesitikėjo, ir kairiose vietose, ypačiai ant šventoriaus ant medžių tie atsišaukimai išbuvo iki povisam. Žmonių buvo begalinė daugybė privažiavusių, nes buvo atlaidų ir jomarko diena. Gal kas iš atvažiavusių tai ir padarė, nes i-i šiolei nė žandarui, nė policijai dar nepasisekė suostyti, keno tai darbas galėtų buti.

Bobeliukas.

— *Lauksodys*, Panėv. pav. Šiomet per šv. Jono atlaidus daug žmonių buvo prisirinkę ir „Tėvynė pagalbos šaukias“ daug primėtyta. Policijai kažin ar koks teko; bent ligšiol nieko nebuvo girdėt. Bet žmonės rinko ir matyt buvo skaitant po du, po tris. Kiti-gi radę ant kelio nešėsi namiškiams parodyti. Kalbų apie atsišaukimus tarp žmonių buvo daug.

Vyrai, geriau atsišaukimus mėtyti, nekaip lipdyti, nes prilipdytų atsišaukimų žmonės labai bijosi ir nebenori eit nė artyn.

Pirmakartis.

— *Griškabudis*. (Naumieščio pav.) 29 d. rugsėjo per atlaidus šv. Mykolo, anksti išryto buvo matyt visam Griškabudyje atsišaukimai „Kas turi ausis teklauso“ ir apie Griškabudį, 5 ir 6 viorstus toľumo. Žemsargiai anksti su striokais pyškėjo visais keliais atsišaukimų draskyti viens buvo prilipintas prie koplyčios

kampe šventoriaus, ir didės kuopos žmonių skaitė ir stebėjos iš lipintojų gudrumo.

Tą pačią naktį buvo prilipintą ir prie Bliuviškių raštinyčios durų ir ant raštinyčios blėtos. „Stražnikas“ nurašė apie tai viršininkui.

Tinginys.

Nauji kankiniai. Tėvynės Sarge“ p. m. ir „Uk-e“ № 2, № 3. № 10 buvo plačiai rašyta apie Panemunėlio (Zarasų pav.) pradedamosios mokyklos istoriją. Už pasipriešinimą pravoslavijos platintojui „učiteliui“ Kreiniui, kaip rašo „Vien. L.“ № 40, tapo nubausti:

Kun. Dogelis — 2 metai į klioštorių. Išstremti į Maskoliją ant 1 metų: 1 Čypas, Janeliškių 2 Čypas. Žilių 3. Mikšas, Beržonių 4. Sakas, Maškėnų 5. Mažeikis Šetekšnių 6 Bulavas, Laukupėnų 7 Strumskis kas tų kaštų!

Kun. M Vasiliauckas iš Gizų par. Vilkav. pav. išsiųstas į klioštorių Obory Plocko diec. buk nedavęs išrišimo kokiai tai moteriškai, patekusiai į pravoslavijos kilpas.

Atminčiai P. Vaičičiaus (Sekupasakos). *Sintautuos* (Naum. pav. Suv. gub.) 12 d. rugsėjo tapo pastatytas ant kapo garbingos atminties Pranio Vaičičiaus akmuo su kryžium. Ant akmens gražiai ir grynai lietuviškomis raidėmis yra išspausťas parašas, paimtas iš jo paties raštų (Sekupasaka):

„Vai lėkkite dainos, iš vargo nupjtos,
Iš kaimo į kaimą pas jaunos, senus,
Paguoskite širdis nelaimių sutrįtas.
Nušluostykite ašaras, kelkit jausmus“.

Pinigus ant to reikalo sudėjo jo draugai, giminės, sodiečiai ir kiti geri lietuviai, kurie jeigu ir nepažino Pranio ypatiskai, tai gerai pažino jo dailiai skambančias eiles, per kelis metus talpintas lietuviškuose laikraščiuose. Taigi užsipelnė tas garbingas ir gabus vyras paguodos nuo savo tautiečių, dėlto-gi susirinkom iš aplinkinių, kas galėjom, į Sintautus minėtą dieną išklaust mišių šv., o paskui, nuėjus ant kapinių, atiduot paskutinę garbę — pašventinti paminklą.

Bet išklausę mišių, mes patyrėm, kad jau pašventinims atliktas. Mat tą dieną viens kunigėlis atlydėjo ant kapinių lavoną ir praeidamas pro kapą a. a. Vaičičiaus apkrapino jį. Mes teip ir išsiskirstėm tylomis ir galvas nuleidę, o keli iš mus buvo ir iš toli atvažiavę. Ir nežinom, kodėl kunigėliai teip

apsėjo: ar tyčiomis gal, ar tingėjo antrą syk ant kapinių eit, ar gal batų gailėjosi ir didesnio užmokesčio norėjo. O pra-baštėlis žadėjo padaryt viską „žmoniškai“ ir prigulinčiai!

Juozas Laukys.

Lietuviai svetur.

Londonas. Nuo Velykų Londono Lietuvių parakvija t. v. „šlaminė“ (yra da Šv. Petro ir Povylo parapijos draugystė) atidarė savo bažnyčią. Pastatymui bažnyčios nuo 13 l. 01 iki 1. VI. 02 tapo surinkta 840 svarų st. (apie 8400 rub.), įmokėta už bažnyčią 200 sv. (apie 2000 rub.) ir advokatui 102 sv. 12 šil. 10 penų (apie 1026 rub.). Kiti parapijonis pasigenda 500 sv. (apie 5000 rub.). Bet daugumas žiopso, kaip žiopsoję, juo kad kun. Šlamos žadėjo įtaisyti jiems kliubą (karčiamą).

Nors bažnyčia, sako, nupirkta, bet dokumentų parapijonis nematė.

(„Lietuva“ vė 26 ir 27)

— 22 birželio kun. Šlamos (žinoma, nuo vardo komiteto) išleido atsiliepiamą į savo aveles ir kvietė jas įrengti staliorišką darbavietę ir kliubą (karčiamą.) Tame pat atsiliepime išniekinęs lenkų kunigą Foltin ir jo minyškas. Tą atsiliepiamą nusiuntė lenkų kun. Foltin dvasiškajai valdžiai, nusiskųsdamas ant kun. Šlamo dėlei nuplėšimo garbės.

Gen. vikarijus F. Fenton šaukė kun. Šlamą pasiteisinti, o tas ėmė ir nuvertė visą kaltę ant savo komiteto, dagi jį apšmeižė, tik patvirtino aprašymą apie minyškas ir reikalavo, kad jos nesivalkiotų po lietuvių griėčias.

Reikalas pasibaigė ant to, kad kun. Šlamos gavo daleidimą nuo kardinolo grįžti į Kauną.

Lenkų kun. Foltin džiaugiasi, mokinasi lietuviškai, skaito kas nedėl lietuviškas evangelijas ir daleido lietuviams pėtnyčiomis giedot iki soties. Lietuviai gliaudžiasi kas syk daugiau prie lenkų bažnyčios

Toki tai vaisiai kun. Šlamo darbų! („Vienybė L“ vė 36)

Visokios žinios.

Jurgis Venelinus bulgarų patriotas. (Atminimui 100-nių sukaktuvių jo gimimo. Gimė 1802 m. † 1839 m.). Pradžioj XIX amžiaus bulgarų padėjimas buvo ne iš gerųjų. Iš vienos pusės bulgarus naikino greekai, norėdami juos suellenizuoti (mokylose mokė bulgarus tik grekiškai, apie jų istoriją neužsimindavo nė žodžio), iš kitos pusės smaugė bulgarus turkai

tesiog išpiaudami energiškesniusius. protestuojančius prieš visokias neteisybes ir šunybes. Priegtam dar prisidėjo stoka apšvietimo ir blogiausias ekonomiškai padėjimas. Matomai bulgarai nyko ir rodės išnyksią.

Tame kritiškame laike atsiranda Jurgis Venelinus, gimęs rusinas. Biografinės žinios apie jį yra trumpos. Gimė jis šaurinėj Vengrijoj 1802 m. Ten pat jis apturėjo pradinį ir vidutinį mokslą ir taisės stoti paskui į seminariją, bet jausdamas didelį patraukimą prie istorijos pastoj į Lvovo universitetą. Pabaigęs mokslus 1823 m., persikėlė į Rossiją ir ten susipažino su keliais bulgarais emigrantais. Nuo jų Venelinus ir dasižinojo apie padėjimą bulgarų ir nuo to laiko visas atsidavė jų sukėlinui.

1829 m. rašo knyga apie buvusius bulgarus ir dabarnykščius. Knyga ta padarė didžiausį išpudį: daugelis bulgarų, nenorėjusių seniau jais vadintis, ne tik ką nebesigėdėjo savo vardo, bet ir patis pradėjo kelti susipratimą tautiečių. Vienas iš jų, poetas Aprilovas, net atidengė mokyklą, kurioje mokslas ėjo bulgariškoj kalboj.

Kilo judėjimas, kurio jau nebegalėjo sulaikyt joks prispaudimas; jis platinosi ir platinosi, pasistiprindamas ir pasistiprėdamas kitais Venelino raštais apie garsią Bulgarijos praeitį, pakol ant galo ne pavirto į atvirą reikalavimą laisvės ir gerai mums žinomą karę „žut but“. Tiesa, kaip ir visad, turėjo pajimt viršų, ir bulgarai nusikratė turkų jungą ir tapo liuosai. Jurgis Venelinus nebesulaukė tos gadynės: jis mirė 1839 m. Maskvoje, kur tapo ir palaidotas.

Lydys

Apie apšvietimo platintojus.

Nė 3 ir 4 „Varpo“ padarė ant manęs nesmagų išpudį, apskelbdamas deficitą pereitų metų ir da didesnį laukiamą šiuose metuose; bet podraug tas pats, numaris „Varpo“ pažadino mane prie darbo.

Kokia tai būtų deficito priežastis? Aš visą kaltę metu ant platintojų apšvietimo, t. y. ant pernešikų ir pristatytojų laikraščių.

Jiems truksta prigulinčio stropumo. Kiti, rodos, ir stropūs, bet labai rupinasi apie savo kišenių, jie tik rupinasi, kad galėtų daugiau prisirinkt rubliukų nuo skaitytojų.

Nueisi nedėlios dieną į artimą miestelį, mišlidamas, kad su eisi su platintojais laikraščių, tikiesi broliškai pasikalbėti, kaip laikraščiai mokina, paskui koki numarį laikraščio, ar knygutę gauti pasiskaityt.

Bet jiems vis nėra laiko, vis skubinasi kažin kur. Laikraščių ir knygutėlių teipgi negalima gaut: „dabar, sako, neturiu, ateinančioj nedėlioj jau tikrai pristatysiu.“

Nueisi kitą nedēldienī ī miesteli, sueisi platintojā, paklausi, norsi girdēti, ar laikraščiņ da nēra švieži, tai jis vėl atsako, kad „kitā nedēliā jau bus!“ Paskui jau jis atsisveikinęs bēga sau, neturīs laiko, turīs daug reikalų atlikti. Na, zinoma, ir pats nestovēsi nuliudēs ant vietas, eini sau, kad kokī draugā sueitum ir nusismagiĕtum. Eini ir pamatai mus platintojā su kokioms ten žiuponēms linksmai bekalbant. Butum, rodos, užganēdintas, kad jis su mergelēms suējēs jas pakurstytų skaityt laikraščius. mokintis, bet apie tai jis su joms nekalba.

Teip pavaikšēiojēs grīžti nesmagus, nuliudēs namo. Namie ir nēr kas veikti, nēra kuo nusiraminti. Lauki kitos nedēlios jau su nekantrumu. Štai ateina ir vėl kita nedēlia, susieini platintojā — ir vėl tas pats.

Sukti, apgaudinēti ir meluot tai jie gal, nelyginant žydai. Vienā žinau (dagi gana garbingā) tokī sukči, kad jis apsimā pristatyt laikraščius už vutiniška prēkē ir su vienu egzemploriu aptenka 2—3 skaitytojus, ir atsiima nuo koĕno pelnā; tokiu budu toks apgavikas skriaudžia redakcijā ir skaitytojus: redakcijā dēlto, kad, imdamas pelnā nuo 2—3 skaitytojų, užperka tik vienā egzempliori, o skaitytojus — nes iki perskaito pirmās skaitytojas, tai paskutiniai turi laukt kelias nēdēlias, o kaip kada ir mēnesius. O kad suējēs pradēsi rugot, kad perilgai nepristato, tai atsakys ruščiu balsu: „bene aš kaltas; kā aš darysiu kad iš ten (t. y redakcijos) ilgai neparleidžia.“ Ir kā ėia parleis: mēs skaitytojai užmokam už laikraščius apie Naujus Metus, o pristatytojas, pasirodo, tik apie Velykas užpirkes.

O gal ir ne visi toki platintojai, gal tarp jų yra ir vertų pagirimo, bet labai gailinuosi kad, aš jų nežinau, nepažīstu, bet kuriuos žinau, tai visi menkos vertēs žmonēs.

Tai teip einasi su mus pristatytojais ir skaitytojais.

Ant galo privesiu vienā atsitinimā. Viens jaunas vaikinukas susipažinęs su tokiu platintoju sumisljo sutvert kuopelē ir užsipirkt laikraštį.

Per didelį vargā tas vaikinukas prikalbējo du savo ištikimu draugu ir užsipirko ėielus du laikraščiu „Ukininkā“ ir „Naujienas“. Na ir misljo, jau galēsiās pasidžiaugt sutvērēs tokiā kuopelē. Bet ne teip buvo: laukē, laukē, kada platintojas pristatys laikraščius, bet nesulaukē.

Teip belaukiant mums laikraščių atėjo ir Nauji Metai, o mus kuopelė da tik vos pusės metų tetur laikraščių.

O sueisi su draugais, jie vis barasi ant vaikino, kam ans juos suvadži. Jęs Pristatikas vis prašos, kad palaukt „kitos nedėlios“.

Ant kitų metų vėl pradėjo vaikas kalbint savo draugus sumesti „po rubliuką“ pristatikui, bet tuodu ruščiai atsakė; „kas iš to nauda, ką moki bereikalo pinigų, kad negali gaut į laiką laikraščių“.

Šitokių kuopelių visoj Lietuvoj rastume gana daug, tik reikėtų stropesnių platintojų, tai jos ne išnyktų. A. Ž.

Parankiausia, rodos, būtų, teip padaryt. — Laikraščių skaitytojai tveria kuopas, kuopos sueina į vienybę, tveria bendrą kasą ir bendrą vyriausybę ir paveda tai vyriausybei parupint visokių raštų. Žodžiu sakant, kuopos pačios parsisųsdina kas joms reik. Red.

Slaptos draugystės.

I.

Sukaktuvės naujos draugystės.

8 d. rugpiučio 1901 m. vienam ikšiol tamsiam kampelyj tamsios Augštaitijos susitvėrė nauja draugystė tėvynainių lietuvių; užduotis jos: kovot už tiesas tautos ir kalbos, platint' tautišką apšvietimą ir keldint miegančius sąbrolius... Šitais naujais kareiviais — platintojais šviesos, įsirašiusiais į garbingą skaitlių kovotojų už tėvynės laimę, yra ne koki inteligentai, studentai — žmonės mokslo, ar užsidegę jaunikaičiai-svajotojai, kuriems ir svajota bepigu. kad niekas kits nerupi — bet yra tai paprasti darbo žmonės, „jungvilčiai“. artojai-ukininkai!... Vyrai tai pačiam gerume amžiaus, savo rankomis apdirba ukes ir peni šeimynas.

Nežiurint ant tos nepasilaujančios kovos dėl buvio, kurią jie turi vest kaip žmonės, nežiurint ant didžios naštos šeimyniškų silvartų ir pareigų, kuriomis jie apsunkinti, kaip tėvai ir vyrai — sutraukė apart to varžančius dar sodečių gyvenimą storus pančius tamsybės, pamatė jie ir suprato tą dar augštesniają pareigą — sunų dėl motinos — Tėvynės!

8 d. rugpiučio pereiną metų atsibuvo pirmas susirinkimas tų vyrų — vienam klonyj. Po pasišnekėjimui ir perskaitymui įstatymų naujos d-stės, visi susirinkusieji skaitliuje 13 vienbalsiai sutiko pildyt tuos įstatymus ir sutarė sudėt po 50 kap. pirkimui ir praplatinimui lietuviškų laikraščių ir knygų.

Pirma, kaip pasakyta, buvo 13 draugų; dabar-gi draugų skaitosi jau 20. — Visi jie įstodami į d-stę sudėjo po 50 kap., tokiu būdu surinkta liko 10 rublių, kurie ir liko apversti, pagal įstatymų d-stės, ant praplatinimo lietuviškų raštų. Ir teip, už juos liko pirkti: 115 numerių „U-ko“, 80 num. „Nauj.“, keletas n. „V-po“ ir keletas patrijotiškų knygų.

Teipos-gi visi sądraugai gavo po „Ukiškąjį Kalendorių 1902 m. Išdalinta buvo dar apie šimtas laiškelių rašytos „čekiškos abėcėlės“, atspausintos pernai Vilniuje su cenzūros daleidimu. Apart to reikia priminti, kad garbus draugas-kasierius paleido tarp žmonių šėip-jau ukiškų knygelių už 5 rub. jo paties pirktų ir paaukotų vardan labo Tėvynės. Lietuviški laikraščiai ir knygos platintųsi da geriaus, bet juos sunku gauti dėl stokos mėsėjų (kontrabandistų).

Švarbiausi punktai įstatymų d-stės gavusios vardą „Susivienijimas Lietuvos ukininkų“, šitie:

- a) d-stės didžiausia pareiga — kovot už tiesas lietuviškos kalbos bažnyčiose ir valsčiuose, prieštaraut žodžiu ir dardu plaukimui lenkystės ir maskolystės.
- b) sądraugų pareiga — saugot, kaip galima, savo vaikus nuo gudiškų mokyklų, ir tik išimokinusius namie lietuviškai ir tiesų katalikų tikėjimo leisti į tuos lizdus maskolystės ir pravoslavijos; kaimynus savo teipos mokinti pildyti pareigą tėvų lietuvių-katalikų.
- c) sądraugų pareiga: rūpintis apie apšvietimą savo šeimynos ir kaimynų; platinti lietuviškus raštus ir raginti kitus skaityti; vienyti apsišvietusius lietuvius.
- d) sądraugai įneša paskirtam laike sutartą mokestį (50 kap.) pirkimui liet. raštų ir kt.

Lai gyvuoj nauja draugystė!!

G-lis.

29 II.

Ištatai vienos lietuviškos draugystės. 1901 ir 2 m.

A. Siekis draugystės.

1. Platinimas apšvietimo tarp lietuvių, o ypač jaunumenės.
2. Pinigiška pašelpa išleidimui lietuviškų raštų ir jų platinimui.
3. Įkurimas naujų draugysčių.
4. Savitarpinis lavinimasis draugystės sąnarių.

B. Draugystės darbai.

5. Sutašymas draugystei komiteto.
6. Nutarimas didumo mokesčių į kasa.
7. Priėmimas naujų sąnarių pagal draugystės nutarimą.
8. Agitacija: kiekvienas draugystės sąnarys gal turėtų kuopą skaitytojų su mėnesinių mokesčių.
9. Darbas pagal išgalėjimą ant raštenybės dirvos:
 - a) rinkimas pasakų, patarlių, burtų, mįslių, dainų, padavimų apie vietas ir laikus senovės (apie bažnyčias, kalnus, ažerus, medžius, upes, vilkus ir tt.
 - b) vertimas iš svetimų kalbų, rašymas korespondencijų ir straipsnių.
10. Platinimas raštų po žmones.
11. Taisymas literatiškų vakarų ir teatrų.
12. Įkurimas naujų draugysčių.

C. Sąnariai.

13. Sąnariais draugystės gal būtų vyrai ir moters lietuviai:
 - a) ką sutinka su draugystės siekiais,
 - b) rimti ir doro pasielgimo.
 - c) ką gyvena arti sąnarių vietinio komiteto.

D. Komitetas.

14. Komitetą sustato labiau išsilavinę sąnariai draugystės ir šios ypatos:
 - a) kasierius, b) sekretorius, ir c) knygminikas.
15. Komitetas apgarsina vietą ir laiką draugystės susirinkimo.
16. Komitetas išluoda draugystės sąnariams atskaitą apie sunaudojimą pinigų ir raštų.
17. Komitetas sustato programą darbo kiekvienam susirinkimui.
18. Uždeda bausmę ant sąnarių nepribuvusių ant susirinkimo, jeigu apkaltintieji neparodys priežasties nepribuvimo.
19. Komitetas turi susinėsimą su kitomis draugystėmis.

E. Kasa.

20. Kasa turi būti po priežiūra kasieriaus ir sekretoriaus, kurie turėtų vest skaitlių išdavimų ir įėmimų į kasa.
21. Kasa prisipildo iš mėnesinės mokesties, aukų, pelno iš parduotų raštų, lošimo teatro ir bausmių, uždėtų ant sąnarių.
22. Pašalpa privatiškiems reikálams kasa negali suteikti be nutarimo visų sąnarių.

G. Knygynas.

23. Knygyne turi būti nors po vieną ekzemplierį įvairiausių knygų.
 24. Knygyne gal būt ne tik lietuviškos, bet ir kitokios, draugystei reikalingos.
 25. Kiekvienas sąnarys gal imt knygas iš knygyno be mokėties už skaitymą.
 26. Sąnarys prapulęs paimtas knygas tur sugrąžinti jų vertybę pinigais.
- Už visokius prasikaltimus prieš draugystę turi būt paskirta baudmė pagal nutarimą visų draugystės sąnarių.

A. Gr.

Nuo kankintinių komiteto.

Pavasariį tapo ištremta 21 kankintinis; be to iš Panemunėlio parapijos (Zarasų pav. Kauno gub.) ištremti 7 sodiečiai ir 1 kunigs, iš Gizių (Vilkav. pav. Suvalk. gub.) — 1 kunigs. Kitus suėmus policija gabeno į kalėjimus ir tę kankina. Kankintinių skaitlius auga, ir nežinia, kada pasibaigs tas kankinimas. Daugelis netik ką netenka laisvės, bet pasijunta vargingame materialiskame ir dvasiškame padėjime. Kadangi jie kenčia už mus, už mūsų laisvę, mūsų tiesas ir laimę, pertai neprivalome mūsų sėdėti rankas sudėję, bet turime ateiti jiems į pagelbą, turime paduoti brolišką ranką.

Ikšiol plaukė aukos kankintiniams iš Amerikos. bet dabar tos aukos eina mažyn, nes paskutiniam laike buvo Amerikoje (ypatingai Pensylvanijoje) didelis streikas anglių kasyklose, ir Amerikos lietuviai turėjo šelpť savo streikuojančius brolius. Paskutiniam laike Amerikoje surinkta aukų tik 11,01 dol. (apie 22 rub.) Pas mus ir mažai pinigų teliko.

Todėl užkvičiame mūsų visus kitus lietuvius, gyvenančius Lietuvoje ir svetur dėti nors mažas aukas ir siųsti jas ant žemiaus paduoto adreso. Jeigu mūsų išsižadėsime bent tų pinigų, kuriuos mūsų išleidžiame ant degtinės, alaus, kortų ir kitokių smaguravimų, tai susirinks nemažai pinigų sušelpimui kankintinių. Mūsų nuo to nepavargsime o kankintiniams suteiksime didelę materialiską ir dorišką paspirtį.

Mažas aukas (iki 1 rublio) galima siųsti pašto markutėmis. Aukos bus kvituojamos „Ukininke“.

Be to meldžiame mums prisiųsti teipgi žinias apie kankintinius, arba jų laiškus, kad galėtume spręsti, kam ir kokia pašelpa yra reikalinga.

Kad palengvinti pašelpų dalinimą privalo atsišaukti pats kankintiniai ir suteikti žinias apie savo draugus, pašelpos reikalaujančius.

Kankintinių Komitetas.

Adresas aukoms siųsti: Frl. M. Saunus, Tilsit, Ostpr.,
Fabrikstrasse 27. Germany.

Prie kankintinių surašo.

„Ukininke“ № 7 tapo apgarsintas kankintinių surašas ir nurodytos uždėtos ant jų bausmės.

Pasiremdami ant atėjusių žinių, čion turime ta surašą papildyt, šitą pataisyti ir paaikšyti.

I. Iš eilės ištremtųjų reik perkelti į eilę „pavestų atvirai policijos priežiurai: *Bendiką II* (Juožą), darbininką iš Liepojaus, ir *Valentą*, mėsiningą iš Liepojaus.

Tarpe ištremtųjų turi but paminėti da du:

1. *Radulis*, konduktorius iš Liepojaus — ant 2 metų (iškeliaęs į Ameriką) ir

2. *Jablonskis*, gimnazijos mokiniojas, iš Revelio — ant 2 metų (Pskov).

Be to į bausmių surašą pateko klaida: *Dr. Šliupas R.* tapo ištremtas ne „į Rytų Siberiją“, bet į Maskolijos gilumą (apsigyveno Kazaniuje).

Taigi skaitlius ištremtųjų pasilieka tas pats: 21*) Tarpe ištremtųjų yra šeimynuoti 1. Dr. Vaineikis, 2. Baranauskis, 3. Liansbergis, 4. Danilevyčia, 5, Lukauskis 6, Jablonskis.

Pagal užsiėmimą ištremtieji dalinasi šiaip: pirklių — 5**), daktarų — 4, kunigų — 3, mokintinių universiteto — 2, mokintinių gimnazijos — , sudo sekretorius — 1, užveizdas ligonbučio — 1, mokiniojas — 1, konduktorius — 1.

III. Prie skaitliaus „pavestų atvirai policijos priežiurai“, be 2 minėtų „Uk-e“ № 7 ir 2 minėtų šiame paaikškinime, priguli: 1 *Dr. Alekna*, iš Archangelo gub 2. *Griaužinikė*, iš Vilniaus 3 *Fišeris*, homeopatas, iš Liepojaus

Taigi pavestų policijos priežiurai yra 7. Iš viso nubaustų — 28.

Išteisinti: 1. *M. Čepas*, sudžia iš Barguzino, Ryto Sibiro (tę buvo iškeliaęs iš liuosos valios! R)

2. *Čepanis*, valdininkas iš Petrapilės 3. *Vasiliauckas*, 8 kliasos mokintinis Mintaujos gimnazijos 4. *Mickevyčėn*, Mintaujos moksleivis

Kankintinių kasa.

Surinkta ant baliaus „Skotijos Šviesos Dk-tės“ Holytown'e 16 d rugpj. A. Lapokas 5 šil. Vincas 3 šil. 6 pen. A. Daunora 1 šil. J. Mikščikas 1 šil

*) Kun. Sleivis ir kun. Opulskis tapo apkaltinti dėlei Ukmergės istorijos.

**) Prie pirklystės priskaityta ekspedicija ir buchhalterija.

A. Kromininkas 1 šil. viso 11 šil 6 pen =	11,48 mk
Per P. A. 12 rub	25,92 ..
	37,40 mk
Kasoje buvo (žr. „Uk.“ 7)	796,03 ..
	iš viso gauta 833,43 mk.

Nuo 11 spal. iki 6 lapkr. nusiųsta kankintiniams 736,41 mk Kasoje lieka 17,02 mk.

15 11. 02.

M. Saunus.

P. S. Smulki išleidimų atskaita bus išduota vėliaus

Margumynai.

Atsišaukimai. Raudonsiulis, urėdninkas ir sotninkas atėjo krėst pas vieną ukininką. atsišaukimų jieškot; kniso, vertė po visus pašalius. — nieko nerado. Išėję žiūr — ant raudonsiulio nugaros atsišaukimas prilipdytas. į urėdninko kepurę — antras įsiutas.

A-s.

Kalėjimas. Maskoliai - raudonsiuliai patupdė į kalėjimą vieną senelį žemaitį už skaitymą lietuviškų knygų. Kalėjimo sargas. pravėręs duris, pasižiūrėjo į senelį, pakinknojo galva ir sako: „žili seni! Jau tu tretį kartą sėdi; dabar jau nebeišliksi — mirsi“... Senis paėmęs sargą už rankos privedė prie sienos ir sako: „Skaityk, kas čia parašyta“! Sargas skaito:

„Kas bus, kas ne bus. o Žemaitis nepražus“!

Nusišypsojo sargas ir aukštai galvą pakėlęs linksmas nuėjo prie savo darbo.

A-s.

Atsakymai.

Irš. „Ukės reikalai“ ir kor. tinka „Naujienoms“.

Laukini. Ką Tamsta žinai apie Praną V. meldžiamame mums pranešti. Jei nesunaudosime mes, tai sunaudos kiti.

Unguriui. Tamstos žinia pasivėlino (žr. „Uk.“ № 10).

L. Žvirbliui. Žinia apie rinkimą vaito Kvietišio valščių 10 d. birželio „Uk-e“ № 9.

Sandarbininkams. Truksta žinių, straipsnių, kritikos. Rašykit, neapsileiskit!